



"Birca din var: Allah eşqi!" Ürək-lərə hakim kəsilen bütün dinlərin, məzhəblərin, təriqətlərin mayasında çağlayan həqiqi eşqdır bu Eşq! Bütün yollar o Haqq məkanına, Ulu mənzilə bu eşqlə gedir. Hamı bu eşqə, bu dinə gəlsə, dünya gözəlləşər, bütövləşər, kamiləşər.

Allahın ilk adı, bəlkə də, elə Eşq olub. Yollar haçalandıqca insanlar uzaqlaşıblar bir-birlərindən, uzaqlaşdıqları Eşqdən. Eşq olmayan da doğmalıq itir, insanları yadlaşdır. Allah insanı yaradanda torpağına öz eşq nurundan çatıb. İnsanları bu nur birləşdirir. İnsan mayasının bətnində nur gizləniş. Adəm övladı İblisə uyandı bu nur daha da artır, Tanrı nuruna yaxınlaşır. Uluğumuz qararlıq əməllərini boğub, tövbə edib haqq tapınanlara təsadüfən: "Zülmətdən nur doğar," - deməyiblər ki.

Allah ən Böyük Məchul və ən Böyük Mələumdur! Hər insanda da bir məchulluq, bir məlumluq var. Bəzən insan özünü tanımır. İnsan özünə nə qədər məlumdursa, özünü nə qədər dərk edirsə, Allahı da o qədər dərk edir, Allah ona elə özü qədər məlum olur. Odur ki, Böyük Mələmun məchulluğu bizim məchulluğumuzun məlumu qəderdir. Böyük Məchulun yeri Böyük Məkandır. Biz o məkandan gecəli-gündüzlü, qaralı-ağlı bu Kanə gəlmişik. Böyük Məkana yol getmək üçün, Haqqə qovuşmaq üçün bətnimizdəki işığın odunu gücləndirib üzümüzü nurlandırmalıyıq. Ulu, müdrik, ocaq babalarımızın eşq yolunu tutan Mələm Məchulun oğlu, şair Barat Vüsal bu gerçəyi poetik detallarla cilalayaraq deyir:

**Bir nurdan cana gəlmişəm,
Mən Ondan Ona gəlmişəm.
Məkandan Kanə gəlmişəm,
Ulu Mənzilin oğluyam.**

O Ulu Mənzilin çiraqlarından biridir Barat Vüsal. O haqq işığını özündə gəzdirib ətrafına nur saçan, həmin işıqdan insanlara paylayan aydınlığımızdan, ziyalılarımızdandır.

Ən böyük məmləkət Ruh məkanıdır. Haqq işığını, Allah eşqini özündə ehtiva edən Ruh. Həyatda "çox görüb-götürmək üçün haqqı bilən dərviş" - şair B.Vüsal insanları o böyük məmləkəti qorumağa çağırır:

**Nur tükülən çeşmədi,
Qoru, özünü qoru!**

Çıraq ömrü

**Ruh - ən böyük məmləkət,
Bu ərazini qoru!**

"Allah adildir," - kəlamı aksiomadır. Paralellik qanunlarına əsasən Allah eşqinə tapınanlar da adildir, ədalət tərəzisinin pərsəngini düzəldənlərdir. Eşqi günah sayanlar isə zalım adlandırılıb həmişə. Allah eşqini dadmayan adil yox, ancaq zalım ola bilər, zalım oğlu ola bilər.

**Əl vurma eşqdən savayı
Cama, gəl zalımın oğlu.
İçsən, iç Allah suyundan,
Dəmə gəl, zalımın oğlu!**

Bu dəm ilahi Dəmdir. Bu dəmdən məst olanlardır dünyanın fəvqündə duranlar. Eşq dəmindən məst olanlar dünyaya sığmırlar. "Həft peykər"ə sığmayan Nizami kimi. "Mən bu cahana sığmazam," - deyən Nəsimi kimi. "Eylə sərməstəm ki, idrak etməzəm dünya nədir," - deyən Füzuli kimi. Elə bu sərməstlikdir onu ulu haqqə qovuşdurur. Səsinə, nəfəsinə Haqdan diqtə gəlir. Onu danışırdan da, dindirdən də elə o ilahi diqtədir. İnsanın varlığı da, yoxluğu da Allahla, Böyük Eşqlə bağlıdır. Müqəddəs Quranda "Allah insanı yoxdan var etdi" ayəsi Barat Vüsalın "Taxt" şeirində öz fəlsəfi-bədii açıqlamasını necə də gözəl tapıb. Misraların alt qatına nüfuz edəndə o böyük fikrin böyük ustalıqla incələndiyinin şahidi oluruq:

**Mənim sərvətim var, var 'OL'; İlahi,
Gözümde var odur, var o, İlahi!
Sənə minnətdaram, var ol, İlahi,
Məni var etməkçün yox yaratmışan!**

Bəli, insanın varı, sərvəti "Ol" dur. Biz o sözdən yaranmışıq. Allah eşqindən başqa bizim varımız, dövlətimiz yoxdur. Qəlbimizdə Allah eşqi yoxsa, biz yoxuq. O Eşqlə biz yoxdan var olmuşuq. Onsuz biz ölüyük, sağ Odur. O, bizdə varsa, biz sağıq. Nə qədər sağ olsaq da, onun qədər sağ ola bilmirik. Böyük Molla Vəli elə buna görə özünü Xəstə Vidadi adlandırdı. Yüz ildən çox cis-

mən sağlam ömür - Sağ ömür yaşayan Vidadi bu həqiqəti dərk edərək, Allah ölçüsünü meyar götürüb özünə "Xəstə" demişdi. Ancaq Haqqə ən yaxın olan Sağlardan idi. O böyük Eşqi özündə tapan Barat Vüsal da: "Məni yaradanın sağ əliyəm mən, Sən məni əbədi sağ yaratmışan," - deyir. Bəli, Barat da sağ sələfləri kimi sağ ömür yaşayır və əbədi sağ ömür yaşayacaq.

Şairlik də eşqlə bağlıdır, eşq kimi ürək-könül məsələsidir. Şairin könül taxtında Eşq əyləşir. Əgər insanın könül taxtında Eşq sultanlıq etmərsə, o ürək sahibinin həyatı viranədir. Bu cümləni yazarkən böyük Səməd Vurğunun fikrimin poetik təsdiqini verən: "Mənim könül adlı bir sirdaşım var, Könülsüz bir həyat bir viranədir," - misraları yadıma düşdü. Ən böyük, ən yaxın sirdaşlarımız bir Allah, bir də könlümüzdür. Və bu könül taxtında Eşq əyləşəndə işığı öz əhatəsindən çıxır, bir könülün sultanı könüllər sultanına çevrilir:

**Könüllər sultanı olmaqdan ötrü
Barata könüldən taxt yaratmışan.**

Şair hər yerdə, hər kəsə könül axtarır. Könül olmayan yerdə o yoxdur. Qəlbın yaxası eşq əlində olma-

maq üçün də Bəli olmaq lazımdır. Eşq bədəsi, vəhdət bədəsi Aşiqə buta verildəndə Əvvəllə Axır bir olur, əbədləşir.

**Nə ki bu suda axır,
Butadı, buta, axır.
O Əvvəl, bu da Axır,
Burdakı indi mənəm.**

Şairin "Mən"ində bir bütövlük var; Ali insan bütövlüyü. Bu bütövlük Tanrıdan ayrı deyildir. Tanrıdan ayrı olduqda insan yarımqıç olur. İnsan Allah eşqiylə birgə bütövləşir. "Bütöv özünsən, Tanrı, Yarıda-yam, səndəyəm," - deyən şair bilir ki, Mütəq bütövlük Odur. Ali insanın bütövlüyü o mütəqlik zirvəsinə qalmaq niyyətindədir. Özünü Həllac Mənsurun oğlu, Nəsiminin qardaşı sanan sair ən böyük Lütfün, ən böyük Ağrının da Allaha mənsub olduğunu vurğulayır. Tufanlara sinə gərən Ağrı dağı onun şeirində özünün ən böyük məcazını ifadə edir, rəmzləşir. "Ağrı"da olmayan Tanrıya qovuşa bilməz. "Ağrı"da günəş kimi yanmaq Tanrı Lütfüdür:

**Günəş deyildir yanan,
Lütfündür, ey Yaradan.
Nuh tufanı dayanan**

İdir. Yaxanı eşqin əlindən yad əllərə verdin özün də yox olacaqsan:

**Eşq əlində deyilsə,
Əllərdədir yaxan, bil.
Harda könül yoxdusa,
Həmin yerdə yoxam, bil.**



Allahın bir adını da BƏLİ adlandıran Barat Vüsal. Dilimizdə "bəli" anlamını verən bir "hə" kəlamı da var. Bətnində "var" məzmunu daşıyır bu kəlam. Bu yazını yazanda elə bil qeybdən hansısa bir səs mənə pıçıldadı: "Bəlkə, elə bu 'hə' sözü Allahın ən qədim adlarından olan 'Hu' sözünün bir səs dəyişməsi-dən yaranıb." Bu səsə inanmalıyıq. Cümlənin əvvəlinə "bəlkə" sözünü yazmasaydım, bəlkə, daha düzgün olardı.

Şair: "Mən bir sözəm, - "Bəliyəm," O sözcün ölməliyəm," - deyəndə elə Allah eşqini nəzərdə tutur. "Bəli", "hə" sözlərinin antonimi isə "Yox"dur. Bəli, içimizdə O var olanda "Bəli" oluruq, olmayanda "Yox." Biz "Bəli" olanda sağ oluruq, "Bəli" öləndə əbədləşirik. Məncə, dilimizdəki "bəli" sözü də "Bəli" sözündən yaranıb. Bəli olmaq, Mələm

"Ağrı"dayam, səndəyəm.

Bu Eşq Ağrısıdır. Bu "Ağrı"-da şairin ərazisi sərhəd-sərhəd bölünən, torpaqları düşmənlər tapdığı altında qalan Vətən ağrısı, o taylı-bu taylı Araz həsrətinin ağrısı, dünya-

dan perik düşmüş ədalətin, həqiqətin ağrısı var. Bu ağrı fərdi, yaxud mistik bir ağrı deyil, ictimai ağrıdır. Elə bu ağrıdır onu şair edən. Vətən şamıdır, şair bu oda yanan pərvənədir. Nə qədər ki Vətənin ağrıları sağalmayıb, şairin yarası açıq qalıb ağrı verir.

**Pərvənəsiz ömrü-günü
Öldürsən də, şam götürmür.
Vətən üçün döyüşəndən
Sərgini yaram götürmür.**

...Və şair inanır ki, bu yara-lar bir gün sağalacaq. Bununçün Bir olmaq lazımdır. Hamımız Bir olsaq, hamımız Eşq olacaq, Vətən də bütövləşər, eşqləşər.

Şairin təbi qaynardır, ilham bulağı daim çağlayır. Çünki onun qələmi Dədə Qorqudun qopuzundan, Koroğlunun toppuzundan, Ara-

zın, Kürün suyundan, yurdun torpağından, daşından öpüb. Çünki onun aşığı Vətənə sevgidən, İman sahibi olan aşiq babalarının müqəddəs ruhuna hörmətdən yoğrulub. Bir ruh daşıyıcısı kimi o, bu aşığı davam etdirir və gələcək nəsillərə ötürür. O, alimi, şairi, rəssamı, məmurunu, dostu, qardaşı - bir sözlə hamını aşığıyla çağırır.

**Axtar, tap doğru elmi,
Əsl haqq yolu - elmi!
Eşqə çevir bu elmi,
Alim, aşiq ol, aşiq!**

Böyük insanlıq Ağılla eşqin vəhdətindədir. Ağılı eşq etməyən ağıl sahibi Aşiq ola bilməz. Aşiq olmayan əsl alim, əsl şair, əsl məmur...bir sözlə, əsl insan ola bilməz, Haqq ola bilməz.

Ürəkdə Eşq olanda Qələm ayağa düşmür, Aliləşir. Eşq adamının - Aşiqin özündə nur olduğu kimi Ali qələm də Ayın hələsəlik işıq saçır. Barat Vüsal bir Aşiq ömrü yaşayır. Ali Qələmlə Ali Vərəqə Ali Söz yazıb bütün yatmışları oyatmağa çalışır:

**Bələ getsə hamı dönüb yatacaq,
Ayl qələm, ayl vərəq, ayl söz, - deyir.**

Şairçün getməyə təkə bir-cə yol var. O yol da ürək tərəfə gedir. Çünki o ürək Eşqlə doludur. Çünki o ürək Aşiq ürəyidir. "Göylərə qalmaqın isə birca yolu var, Adam öz-özündən yuxarı qalxсын". Haqqə qovuşmaq üçün gerek özündən yuxarı qalxasan. Həyatda Aşiq ömrü, Çıraq ömrü, İnsan ömrü, Eşq ömrü yaşayanlar özündən yuxarı qalxanlardır.

Mən Azərbaycanın cənub-şərqişində - Lənkəranda, Barat Vüsal isə Şimal-qərbində - Qazaxda yaşayır. Şairlər diyarı Qazax rayonunda ilk dəfə 2006-cı ildə, böyük Səməd Vurğunun 100 illik yubileyində olmuşdum. 2019-cu il noyabr günlərinin birində baxt məni yenidən Qazaxa qonaq apardı. Firsətdən istifadə edib Barat Vüsalı gördüm. Bir saatlıq söhbətimizdə məlum oldu ki, biz elə iki canda Bir adamıq. Eyni ideyalarla yaşayan, ürəkləri bir eşqlə döyünən, ilham bulaqları qoşa çağlayan ruh qardaşlarıyıq. Mən həyatımın qabağından keçən Vərəqənin sahilində ayaqyalın gəzməşəm, o kəndlərinin yanından keçən Zor arxının kənarında. "Yanmış budaq üstə oxuyan bülbulü" mən burda dinləmişəm, o isə orda yanmış ağacın ağrısını çəkib. Aşiq babaların hikmət çeşməsindən içib, bir imana, bir eşqə gəlmişik. Bir həvadan nəfəs alıb, bir odun eşqinə yanmışıq. Şeirimiz, sözüümüz eyni Ruhlu, eyni Eşqlidir. Məramımız eyni, Amalımız eynidir. Anladığımız ki, sirmimiz bir, eşqimiz birdir. İkimiz də bir Eşqə iman getirib Bir olmuşuq. İkimiz də O Birin oğluyuq, ikimiz də eyni Ulu Mənzildənlik.

**Mən də, bil, Birdən gəlmişəm,
Mən də o Birin oğluyam.
Sirr içrə sirdən gəlmişəm,
Sirr oğlu Sirm oğluyam.**

Bir yerin üstündə, bir göyün altında İlahi eşqdən od alıb Çıraq ömrü yaşayır Barat Vüsal. Necə də gözəl deyir: "İşıqam dünya boyda, Çırağam bəpbalaca." O balaca Çıraq bir dünya işıq mənbəyidir. Öz məchulluğu, öz məlumluğu boyda işıq mənbəyi. Bu Çıraq haqq yoldadır. Odur ki, işığı gündən-günə güclənir, Nuru daha böyük əraziləri əhatə edir. Bu Çıraq əbədi Sağ qalacaq!

Ağamir CAVAD